

Beter dan het origineel?

De reproductie van *Les raisons du coeur* van Jan Uriot

Drukker Erik Fliet kreeg de opdracht om tien replica's van Jan Uriots kunstenaarsboek *Les raisons du coeur* te maken. In het origineel heeft Uriot het papier bewerkt met haver-mout om het een antieke uitstraling te geven, met schimmellekken tot gevolg. Met behulp van fotografie, digitale druk en zeefdruk heeft Fliet een jaar aan de reproductie van het boek gewerkt. En de schimmellekken, die heeft hij niet weggewerkt. **Monika Auch**

1

2

Victor Blankevoort: 'Uriot is mijn dierbare oom, hij overleed in 1998. Zijn kunstenaarsboek is een prachtig bewerkt zelfportret waarin hij aan het einde van zijn leven, en niet zonder humor, reflecteert op levensvragen. Hij heeft hier van 1989 tot 1992 aan gewerkt.' Uriot komt uit een artistieke familie, zijn grootvader was zilversmid. Uriot schilderde hoofdzakelijk en niet onverdienstelijk portretten en was grotendeels autodidact. Hij verhuisde met zijn vrouw, die onderwijzeres was, vanuit Blaricum in het Gooi naar Middelburg, waar zij heel eenvoudig leefden. Zij hadden een bijzonder goed huwelijk en een dochter aan wie hij het boek opdraagt. In het boek heeft Uriot zijn opvattingen over geloof, het mysterie van het leven en zijn bespiegelingen over filosofische vraagstellingen vastgelegd in woord en beeld. De kunstenaar zegt ook: 'Ik heb opdracht gekregen om dit

boek te maken en om te laten zien wat ik kan.' Hij had tijdens het maken van het boek zeven dromen en in de zevende droom verscheen zijn overleden, geliefde vrouw die hem meenam in haar dood. Het boek is in die zin ook een Euridice-verhaal over het verlangen naar de overleden geliefde.

Elke pagina is met de hand bewerkt, beschilderd en met sierlijke kalligrafie beschreven. De omslag was met bietensap geverfd en het papier is in havermout gedrenkt waardoor het nu gaat schimmelen en moet worden gerestaureerd. Victor Blankevoort is bezig een website in te richten waardoor het gehele oeuvre van Uriot virtueel toegankelijk zal zijn.

3

1 Opstelling voor fotografie van het boek met KODAK kleurstroken (foto: Erik Fliet).

2 Prints van proefstroken (foto: Erik Fliet).

3 Origineel met schepranden papier onderaan, replica boven (foto: Erik Fliet).

4 Gebonden katern (foto: Erik Fliet).

Reproductie

Erik Fliet is meesterdrukker. Zijn werkplek is in Hilversum waar zowel digitale printers als persen staan om lithografie (vlakdruk), etsen (diepdruk) en hout-/linoleumsneden (hoogdruk) met de hand te drukken. Hij drukt al jaren handmatig grafiek voor professionele beeldend kunstenaars. In samenwerking met een kunstenaar werkt hij aan grafiek dat in kleine oplagen wordt gedrukt en dat als eigen uitgave in de drukkerij te koop is. Als technisch adviseur voor grafiek begeleidt Fliet de *residents* van de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam.

Hij vervaardigt grootformaat digitale prints, zogenaamde piëzografie, voor fotografen en beeldend kunstenaars. Fliet heeft *Les raisons du coeur* digitaal gedrukt met een Epson Stylus Pro 9900. Deze 44" (112 cm) brede inkjetprinter is speciaal ontwikkeld om de allerhoogste kwaliteit fine-art prints te produceren, met een lichtechtheid tot tweehonderd jaar. Een opdracht zoals het reproduceren van het boek *Les raisons du coeur* is een uitdaging. Naast zijn technische kennis en vaardigheden vergt het veel probleemoplossend vermogen.

Fotografie

Voor de reproductie van het boek in een oplage van tien exemplaren moesten alle 134 pagina's onder gestandaardiseerde omstandigheden worden gefotografeerd. Fliet bouwde een installatie die een egale lichtval garandeerde (zie afbeelding 1). Rondom schermde Fliet de installatie af met wit karton, zodat de lichtinval overal gelijk was. Het boek is niet uit de binding gehaald, dat is vakkundig werk voor de restauratoren. Het fotograferen duurde anderhalve week, het uitwerken en de kleurcorrecties namen meer tijd in beslag. Fliet maakte de workflow zo optimaal mogelijk door kleurstroken als hulpmiddel te plaatsen naast het originele boek en de prints (zie afbeelding 2). De prints werden op de Epson-printer gemaakt. De inktpatronen zijn duur maar met een hoge pigmentwaarde en de

kleurechtheid is gegarandeerd voor tweehonderd jaar. Het fotograferen en printen van pagina's met bladgoud erop was lastig. Om de goudkleur goed te reproduceren is elke afbeelding met goud erin in lagen verdeeld. Er is met behulp van Photoshop een transparante laag eronder gezet om de goudkleur intenser te maken. Dat werkte op de uiteindelijke print heel goed. De foto's zijn zo bladzijde voor bladzijde geanalyseerd naar het papier, de letters en afbeeldingen om ze maximaal te reproduceren.

Papier tot blok

De beslissing over welk papier er gebruikt moest worden was een lange zoektocht, omdat het origineel een bepaald volume heeft en de replica hieraan gelijk moet zijn. Het papier moet ook dezelfde uitstraling hebben, hetzelfde gewicht en dubbelzijdig te printen zijn, geschikt voor de printer en de looprichting van het papier moet kloppen. Het bedrijf Innova in het Verenigd Koninkrijk was uiteindelijk bereid om een pak papier met de wenste kwaliteiten anders te snijden dan gewoonlijk zodat ook de looprichting passend was.

In het origineel is op Canson Arches-papier gewerkt dat Uriot met havermout heeft bewerkt om het een antieke uitstraling te geven met nogal desastreuze gevolgen, omdat het gaat schimmelen. Op de replica zijn de schimmellekken te zien. Ze zijn niet weggewerkt met Photoshop. Om de rafelige schepranden zichtbaar te houden – want als je de pagina's glad snijdt, wordt het saai – is bij het printen van de replica een klein wit randje toegevoegd (zie afbeelding 3). Om ook de achterkant van elke pagina kloppend te maken bij het dubbelzijdig printen heeft Fliet een extra steun voor de pagina's gebouwd zodat de printer de pagina precies recht invoerd.

Na het rillen en snijden gingen de pagina's naar boekbinder Maik Gerritsen die de katernen heeft gebonden. Er was een precieze lay-out gemaakt van de katernen, inclusief gaatjes waar de draden van de binding moesten komen.

4

Gereedschap & materiaal voor
beeldend kunstenaars

bezoek onze webshop
www.hazelaar.nl

de Hazelaar ART SUPPLIES
winkel: Pimpelmees 1, SOEST

5

De boekbinder heeft de replica's net zo onregelmatig gemaakt als het originele exemplaar zelf (zie afbeelding 4).

Het maken van het omslag

Er is een foto gemaakt van het omslag, de titel, het hart en de signatuur om het op transparante film te zetten en in zeefdruk met goudverf op het linnen omslag te drukken. De hartvormige verdieping op het omslag is tot stand gekomen door de harten met de hand uit te snijden en deze laag met het 3 millimeter grijsbord karton eronder te verlijmen. Daaromheen komt dan het met goudverf bedrukte linnen (zie afbeelding 5).

De keuze voor het cerise linnen was een nieuwe zoektocht die succesvol eindigde bij Damen/Papier Royaal in Den Haag. Het originele textiel was oud tafellinnen van Uriots vrouw, ingekleurd met bietensap. Het hart is eerst op het onbewerkte boeklinnen gezeefdrukt en met behulp van een vouwbeen en borsteltje op het grijsbord gelijmd. Pas na het lijmen van de volledige boekband is de rest erop gedrukt, zodoende zijn verschuivingen voorkomen.

7

6

Blok, band en foedraal

Om blok en band bij elkaar te brengen, dat is het bandzetten, moet het blok er goed in liggen (zie afbeelding 6). Het vastlijmen en tussen klemmen zetten zonder het te verschuiven vereist enige doortastendheid en concentratie. Het geheel moet 24 uur in de pers blijven tot het magische moment dat het eruit mag. Kleine trucs zijn belangrijk, zoals een papiertje leggen tussen schutvel en boekblok, zodat het met stijfsellijm ingesmeerde schutvel alleen aan de omslag plakt en niet aan het boekblok.

Het foedraal is ook met de hand opgebouwd van onder 3 millimeter grijsbord met een verzonken hart op de voor- en achterkant. De binnenkant is met mooi antraciet papier bekleedt. Het boek schuift makkelijk erin en is zo krap bemeten dat het niet rammelt in de foedraal. Op de rug zit een gaatje geboord zodat de lucht eruit kan als het boek erin schuift. De bekleding van de rug met tarlatan verstevigt de constructie. Het geheel wordt vastgezet en goed gescheurd voordat het linnen eromheen gaat. Erik Fliet is trots dat alles met de hand is gedaan (zie afbeelding 7).

Victor Blankevoort: 'Een aantal mensen dat ik beide boeken liet zien, vond enkele afbeeldingen in de replica mooier dan in het origineel. Dit heeft mede te maken met de techniek die Erik toepaste en deels met het verkleuren in het origineel. Het origineel blijft een uniek kunstwerk. Misschien wel omdat het zo duidelijk handwerk van een vakman is, met alle onvolkomenheden die daarbij horen.'

Monika Auch is beeldend kunstenaar en redactielid.

— — — —

Website

www.fliet-grafiekdruk.nl

5 Omslag (foto: Erik Fliet).

6 24 uur drogen (foto: Erik Fliet).

7 Tien exemplaren en drukkersexemplaar (foto: Erik Fliet).